

Saksgang
HU KNS

Møtedato
23. - 24.5.2012

Saksnr.
12/16

FORSLAG TIL ENDRINGER I LOV OM FOLKEBIBLIOTEK - HØRING

FYLKESVARAORDFØRERS INNSTILLING

1. Finnmark fylkeskommune er positiv til endring i formålsparagrafen da den i det nye lovforslaget, i tillegg til å beholde de grunnleggende elementene for at folkebibliotekene skal ivareta sitt samfunnsoppdrag, også tar inn rollen bibliotekene har som møtested og kulturarena, og dermed gjenspeiler oppgaver som allerede er grunnfestet i stortingsmeldinger om bibliotek og kultur.
2. Finnmark fylkeskommune slutter seg i hovedsak til lovendringsforslaget, men ønsker å beholde krav til eget fylkesbibliotek dog uten krav om fagutdannet fylkesbiblioteksjef.
3. Finnmark fylkeskommune støtter departementets primærforslag (alternativ 1) i Kap. II §5 om krav til fagutdannet biblioteksjef i kommunale bibliotek. Finnmark fylkeskommune ser positivt på at dispensasjonsmuligheten for kompetansekravet faller bort. Vi ser at dette vil kunne åpne opp for nye samarbeidsformer over kommunegrensene, og totalt sett kunne bidra til høyere bibliotekfaglig kompetanse i hele Finnmark. Dette vil kunne bedre bibliotektenestene for Finnmarks befolkning.

Vadsø, 27. april 2012

Ann-Solveig Sørensen
fylkesvaraordfører

Bakgrunn

Kulturdepartementet har sendt forslag om endringer i lov om folkebibliotek på høring med svarfrist 8. juni 2012. Denne saken fremmes for å vedta Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse.

Beskrivelse

Fylkeskommunens bibliotekdrift er hjemlet i lov av 20. desember 1985 om folkebibliotek hvor det står at "alle fylkeskommuner [skal] ha et fylkesbibliotek ledet av en fagutdannet biblioteksjef" (Kap III, §8). Loven beskriver fylkesbibliotekets arbeidsoppgaver til å "ivareta fjernlånsvirksomheten i fylket [og] organisere bibliotekenes lånesamarbeid" (Kap III, §9) samt "gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål" (Kap III, §10). I 2009 kom det en egen stortingsmelding om bibliotek, St.meld. nr. 23 (2008-2009) «Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid» (bibliotekmeldinga). De nye forslagene til endringer i bibliotekloven er en oppfølging av denne stortingsmeldinga.

Hva angår de fylkeskommunale bibliotektenestene, foreslås det i lovforslaget at "Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål" (Kap III, §6). Lovforslaget kommer deretter med krav til kompetanse: "Fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekoppgaver. Departementet gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav" [Kap III, §6]. Konkret betyr det at departementet foreslår å beholde et bibliotekansvar på regionalt nivå, men uten pålegg om å ha et eget fylkesbibliotek.

Departementet gjør også et poeng av at den teknologiske utviklingen har ført til nye samarbeidsformer i biblioteksektoren, blant annet ved IKT-basert søk etter bibliotekmateriale og organisering av utlån, og at dette har ført til at fylkesbibliotekets oppgaver har endret seg over tid. Fra å bruke store ressurser på lånesamarbeidet i fylket, arbeider fylkesbibliotekene i dag i større grad med kompetanseutvikling, samordning og utviklingstiltak. Fylkesbibliotekets rådgivningsrolle går begge veier, ved at man yter både bibliotekfaglig veiledning og assistanse til folke- og skolebibliotekene i fylket, og gir råd til de lokale myndighetene og bibliotekeierne. Mange folkebibliotek har nytte av fylkesbiblioteket som rådgiver og også ved å delta i ulike utviklings- og kompetansetiltak. Man peker videre på at det regionale mellomleddet er viktig for å få til en god forankring av den statlige bibliotekpolitikken.

For de fylkeskommunale bibliotektenestene er forslag til ny lovtekst at "Fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekoppgaver. Departementet gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav" [Kap III, §6].

I dag er alle kommuner og fylkeskommuner pliktig til å ha fagutdannet biblioteksjef. Forskrifter beskriver nærmere hvilke krav som ligger til dette. I forskriftene beskrives også en dispensasjonsordning for kravet. I forbindelse med kompetansekravet, skisserer departementet to alternativer i lovforslaget. Alternativ 1 legger opp til en styrking av kravet om fagutdanning, gjennom at kompetansekravet til biblioteksjefer i kommunene blir stående, samtidig som

dispensasjonsadgangen fjernes. I alternativ 2 er kompetansekravet om bibliotekfaglig utdannet biblioteksjef fjernet fra teksten.

I Finnmark er det i dag seks kommuner uten fagutdannet biblioteksjef, og i tillegg har mange kommuner biblioteksjefer i deltidstillinger uten andre ansatte.

Andre viktige endringer i departementets lovforslag finner man allerede i formålsparagrafen hvor det understrekes at biblioteket skal drive "aktiv formidling" og være en "møteplass for offentlig samtale og debatt", der det tidligere i teksten stod "stille bøker og annet egnet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet".

Vurdering

Fylkesrådmannen mener at analysen bak forslag til endringer stemmer bra med forholdene i Finnmark; Fylkesbiblioteket jobber stadig mer med utviklingsarbeid og ønsker også å dreie sin virksomhet enda mer i den retningen. Fylkesrådmannen støtter i store trekk forslaget til ny lovtekst som påpeker at fylkeskommunen skal ivareta bibliotekopp-gaver og regional bibliotekutvikling, herunder "gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål".

I Finnmark med mange små kommuner, er det viktig at fylkesbiblioteket yter god, relevant veiledning både til kommunene som bibliotekeiere og til folkebibliotek og skolebibliotek.

Justeringen i formålsparagrafen (§1) tydeliggjør at departementet følger opp signalene i bibliotekmeldingen, noe også Finnmark fylkeskommune sluttet seg til i vår høringsuttalelse i 2007. I Bibliotekmeldingen mente man at biblioteket skulle styrkes som møteplass og arena for demokratibyggning. Slik får også bibliotekene en tydeligere rolle i å bidra til å oppfylle grunnlovens paragraf 100, siste ledd: "Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale." Forslaget til utvidelse av formålsparagrafen bidrar til å forankre bibliotekenes samfunnsoppdrag.

Fylkesrådmannen ser positivt på en dreining fra bibliotekenes noe passive rolle i å stille bøker disponible for befolkningen til aktivt å formidle sine samlinger, det være seg bøker, e-bøker, tidsskrifter eller andre medier.

Fylkesrådmannen ser behov for å stille krav om fagutdannet biblioteksjef i kommunene og fylkeskommunene, slik det er i nåværende lovtekst. Dette fordi det sikrer kompetanse og ressurser til bibliotekfunksjoner på lokalt og regionalt nivå. På den annen side ser fylkesrådmannen at det er forskjell på store og små bibliotek. Ved store folke- og fylkesbibliotek har man ofte flere ansatte med fagutdanning som gjør at behovet for fagutdannet leder ikke er like stort som på bibliotek som kun har en eller to ansatte.

Ved å beholde kravet til fagutdannet biblioteksjef, samtidig som man fjerner muligheten for dispensasjon, vil kommunene stimuleres til samarbeid over kommunegrensene og gjerne finne nye samarbeidsformer for å sikre at kompetansekravet oppfylles. Et godt faglig kompetansenivå i kommunene kommer hele fylket til gode, både for å sikre sluttbrukere gode bibliotek-tjenester i kommunen, og også for å sikre at kommunene deltar i felles regionale samarbeidsordninger. Fylkesrådmannen mener det er viktig å se på ulike samarbeidsformer for å styrke

bibliotektilbudet i disse kommunene. I dette arbeidet er det også naturlig at den fylkeskommunale bibliotektjenesten bistår med råd og veiledning.

Fylkesrådmannen er mer opptatt av å stille krav til fagkompetanse i bibliotekene uten å definere at denne må være på ledernivå. Dette gjelder spesielt fylkesbibliotekene sett i lys av deres funksjon som utviklingsaktører. I folkebibliotek med kun en eller to ansatte er det mer åpenbart at leder må ha fagkompetanse.

Fylkesrådmannen ser med interesse på at det foreslås å fjerne kravet om et eget fylkesbibliotek, som erstattes med et krav om at fylkeskommunene har et bibliotekansvar med noen definerte funksjoner. Dette er i tråd med prinsippet om kommunalt sjølstyre, der fylkeskommunene selv må få definere hvordan oppgavene skal organiseres. Et lovkrav om et eget fylkesbibliotek sikrer likevel et minimum av ressurser og kompetanse til å fylle funksjonen.

Fylkesrådmannens konklusjon

Fylkesrådmannen velger å konkludere på følgende måte:

1. Finnmark fylkeskommune er positiv til endring i formålsparagrafen da den i det nye lovforslaget, i tillegg til å beholde de grunnleggende elementene for at folkebibliotekene skal ivareta sitt samfunnsoppdrag, også tar inn rollen bibliotekene har som møtested og kulturarena, og dermed gjenspeiler oppgaver som allerede er grunnfestet i stortingsmeldinger om bibliotek og kultur.
2. Finnmark fylkeskommune slutter seg i hovedsak til lovendringsforslaget, men ønsker å beholde krav til eget fylkesbibliotek dog uten krav om fagutdannet fylkesbiblioteksjef.
3. Finnmark fylkeskommune støtter departementets primærforslag (alternativ 1) i Kap. II §5 om krav til fagutdannet biblioteksjef i kommunale bibliotek. Finnmark fylkeskommune ser positivt på at dispensasjonsmuligheten for kompetansekravet faller bort. Vi ser at dette vil kunne åpne opp for nye samarbeidsformer over kommunegrensene, og totalt sett kunne bidra til høyere bibliotekfaglig kompetanse i hele Finnmark. Dette vil kunne bedre bibliotektilbudet for Finnmarks befolkning.

Vadsø, 23. april 2012

Øystein Ruud
fylkesrådmann

Marianne Pedersen